

JUSTITSMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Dato: 9. marts 2017
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Mark Ørberg
Sagsnr.: 2017-730-1133
Dok.: 2224129

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT

vedrørende forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om strafferetlig bekæmpelse af hvidvaskning af penge

KOM(2016) 826 endelig

Nyt notat.

Resumé

Forslaget er omfattet af retsforbeholdet. Forslaget er en del af Kommissionens terrorfinansieringspakke, der blev fremsat på baggrund af Kommissionens handlingsplan fra februar 2016 om bekæmpelse af terrorfinansiering (KOM(2016) 50). Forslaget har til formål at fastlægge minimumsregler vedrørende medlemsstaternes strafferetlige lovgivning om hvidvask, herunder i forbindelse med terrorfinansiering og organiseret kriminalitet, med henblik på at sikre et bedre grænseoverskridende samarbejde. De foreslåede regler tilsigter hovedsageligt at gennemføre Europarådets hvidvaskkonvention samt anbefalinger fra Financial Action Task Force (FATF). Da forslaget er omfattet af retsforbeholdet, har det hverken lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Forslaget vurderes at være i overensstemmelse med nærhedsprincippet. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til forslaget. Fra dansk side er man positivt indstillet over for intentionerne om på EU-plan at styrke den strafferetlige bekæmpelse af hvidvask af penge.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

1. Baggrund

Kommissionen fremsatte den 21. december 2016 forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om strafferetlig bekæmpelse af hvidvaskning af penge. Direktivforslaget er en del af Kommissionens terrorfinansieringspakke, der blev fremsat på baggrund af Kommissionens handlingsplan fra februar 2016 om bekæmpelse af terrorfinansiering (KOM(2016) 50).

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 83, stk. 1. Forslaget er dermed omfattet af Danmarks retsforbehold. Forslaget skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294.

2. Indhold

2.1. Generelt

Forslaget har til formål at fastlægge minimumsregler vedrørende medlemsstaternes strafferetlige lovgivning om bekæmpelse af hvidvask, herunder i forbindelse med terrorfinansiering og organiseret kriminalitet, med henblik på at sikre et bedre grænseoverskridende samarbejde. Direktivforslaget indeholder således minimumsregler om afgrænsningen af strafbare handlinger og sanktioner herfor i forbindelse med hvidvask af penge. Med forslaget bringes EU-retten i overensstemmelse med Europarådets konvention af 16. maj 2005 om hvidvask, efterforskning, beslaglæggelse og konfiskation af udbytte fra strafbare handlinger samt finansiering af terrorisme (CETS nr. 198) (hvidvaskkonventionen) og relevante anbefalinger fra Financial Action Task Force (FATF).

2.2. Hvidvaskdefinition

Forslaget indeholder en definition af begrebet ”kriminell handling”, der udgør førforbrydelser for hvidvask af penge. Bestemmelsen indeholder en minimumsliste, der hovedsageligt svarer til en tilsvarende liste i hvidvaskkonventionen. Dog tilføjes ”IT-kriminalitet” på listen over førforbrydelser, og der indsættes herudover henvisninger til anden EU-lovgivning, som definerer førforbrydelser.

2.3. Forpligtelse til at kriminalisere hvidvask af penge

Forslaget indeholder en forpligtelse for medlemsstaterne til at kriminalisere hvidvask af penge. Medlemsstaterne forpligtes således til at sikre kriminalisering af en række forsætlige handlinger i relation til formuegoder, hvorom man ved, at der er tale om udbytte fra en førforbrydelse.

Forslagets bestemmelse om kriminalisering af hvidvask omfatter bl.a. konvertering eller overførsel af formuegoder med det formål at fortie eller tilsløre formuegodernes ulovlige oprindelse, ligesom det skal være strafbart at medvirke til, at en person unddrager sig strafforfølgning for en førforbrydelse. Efter forslaget skal det også være strafbart at fortie eller tilsløre et formuegodes art, oprindelse, lokalisering, disposition, bevægelse eller ejerskab. Endelig skal det efter forslaget være strafbart at erhverve, besidde eller anvende formuegoder, hvis den pågældende ved modtagelsen af sådanne formuegoder har viden om, at formuegoderne stammer fra en kriminel handling eller fra medvirken til en sådan handling.

Forslagets bestemmelse om kriminalisering af hvidvask skal bl.a. gennemføre kravene i hvidvaskkonventionen. Forslaget går videre end hvidvaskkonventionen, da også såkaldt selvhvidvask omfattes. Selvhvidvask angår tilfælde, hvor den person, som hvidvasker formuegoder, der stammer fra kriminelle handlinger, også har begået den underliggende førforbrydelse. Kriminaliseringen af hvidvask omfatter dog ikke erhvervelse, besiddelse eller anvendelse i sig selv.

Forslaget finder ikke anvendelse på hvidvask af udbytte fra kriminelle handlinger, der er omfattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktivforslag om strafferetlig bekæmpelse af svig rettet mod EU's finansielle interesser (PIF-direktivet).

2.4. Forpligtelse til at fastsætte maksimumstraf for fysiske personer

Medlemsstaterne forpligtes til at sikre maksimumstraf på mindst 4 års fængsel for grove tilfælde af de hvidvaskforbrydelser, som medlemsstaterne med direktivet forpligtes til at kriminalisere.

2.5. Medvirken og forsøg

Medlemsstaterne skal ifølge forslaget kriminalisere medvirken, tilskyndelse og forsøg i forhold til hvidvask af penge.

2.6. Skærpende omstændigheder

Medlemsstaterne skal ifølge forslaget sikre, at visse omstændigheder skal betragtes som skærpende omstændigheder i forbindelse med hvidvask af penge, herunder når det er foretaget som led i organiseret kriminalitet.

2.7. Juridiske personers strafansvar mv.

Medlemsstaterne skal ifølge forslaget sikre, at juridiske personer kan holdes ansvarlige, ligesom medlemsstaterne skal sikre, at der kan iværksættes effektive, rimelige og afskrækkende sanktioner over for juridiske personer.

2.8. Straffemyndighed

Medlemsstaterne skal ifølge forslaget fastlægge deres straffemyndighed, således at de kriminaliserede hvidvaskforbrydere kan straffes, når forbrydelsen helt eller delvist er begået på medlemsstatens område eller gerningsmanden er statsborger i medlemsstaten. Medlemsstaterne kan vælge at fastlægge straffemyndighed i visse yderligere tilfælde.

2.9. Efterforskning

Medlemsstaterne skal ifølge forslaget sikre, at de, som er ansvarlige for efterforskning eller retsforfølgning af de kriminaliserede hvidvaskforbrydere, råder over effektive efterforskningsredskaber, såsom dem der anvendes i forbindelse med organiseret kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet.

2.10. Rammeafgørelsen

Forslaget skal erstatte bestemmelser om bl.a. kriminalisering af hvidvask af penge i Rådets rammeafgørelse 2001/500/RIA af 26. juni 2001 om hvidvaskning af penge, identifikation, opsporing, indefrysning eller beslaglæggelse og konfiskation af redskaber og udbytte fra strafbart forhold som ændret ved rammeafgørelse 2008/919/RIA (rammeafgørelsen).

Direktivet træder således i stedet for rammeafgørelsens bestemmelser om, at medlemsstaterne bl.a. skal træffe nødvendige foranstaltninger til at sikre, at førforbrydelser i forbindelse med hvidvask, jf. hvidvaskkonventionen af 1990, kan medføre en fængselsstraf, hvis maksimale varighed skal være på mindst fire år, og at medlemsstaterne skal træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at der ikke tages eller opretholdes forbehold med

hensyn til alvorlige førforbrydelser i forbindelse med hvidvask, jf. artikel 6 i hvidvaskkonventionen af 1990.

3. Europa-Parlamentet

Der foreligger endnu ikke en udtalelse fra Europa-Parlamentet.

4. Nærhedsprincippet

Kommissionen har anført, at omfanget af problemet med hvidvask af penge sandsynligvis vil stige betydeligt i de kommende år, hvis der ikke iværksættes initiativer på EU-plan. Det fremgår endvidere af forslaget, at de kriminelle og de, der finansierer terrorisme, nemt kan flytte deres midler over grænserne for at tilsløre midlernes ulovlige oprindelse. Den grænseoverskridende dimension af hvidvask af penge og behovet for at sætte ind over for problemet bekræftes af antallet af registrerede sager om hvidvask.

Forslaget vurderes – af de af Kommissionen anførte grunde – at være i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

5. Gældende dansk ret

Europarådets hvidvaskkonvention er gennemført i dansk ret ved lov nr. 428 af 1. maj 2013 (Gennemførelse af Europarådets konvention om hvidvask, efterforskning, beslaglæggelse og konfiskation af udbytte fra strafbare handlinger samt finansiering af terrorisme samt gennemførelse af den tredje og fjerde tillægsprotokol til den europæiske konvention om udlevering m.v.).

Hvidvask af udbytte fra strafbare handlinger straffes i dansk ret som hæleri. Efter straffelovens § 290 straffes for hæleri med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder den, som uberettiget modtager eller skaffer sig eller andre del i udbytte, der er opnået ved en strafbar lovovertrædelse, og den, der uberettiget ved at skjule, opbevare, transportere, hjælpe til afhændelse eller på lignende måde efterfølgende virker til at sikre en anden udbyttet af en strafbar lovovertrædelse. Straffen kan stige til fængsel i 6 år, når hæleriet er af særligt grov beskaffenhed, eller når et større antal forbrydelser er begået, jf. straffelovens § 290, stk. 2. Selvhvidvask er ikke selvstændigt kriminaliseret i dansk ret.

Medvirken, tilskyndelse eller forsøg i forhold til overtrædelse af straffelovens bestemmelser er strafbart i medfør af straffelovens §§ 21 og 23.

Der er i straffelovens §§ 6-12 fastsat regler om dansk straffemyndighed.

Efter retsplejeloven kan der som led i efterforskningen af lovovertrædelser under en række nærmere betingelser anvendes forskellige straffeprocessuelle tvangsindgreb, herunder indgreb i meddelelshemmeligheden, observation, dataaflæsning, ransagning, beslaglæggelse og edition. Det er bl.a. en betingelse for anvendelse af visse af de nævnte straffeprocessuelle indgreb, at efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover.

Rammeafgårelsen om hvidvask m.v., jf. pkt. 2.10. oven for, der er gennemført i dansk ret, vedrører regler i hvidvaskkonventionen af 1990, der siden er blevet erstattet af hvidvaskkonventionen af 2005. Såvel 1990- som 2005-konventionen er gennemført i dansk ret, hvorfor rammeafgårelsens bestemmelser vedrørende 1990-konventionen ikke har selvstændig betydning. Grundet retsforbeholdet vil rammeafgårelsen fortsat være bindende for Danmark.

6. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Forslaget er som nævnt fremsat efter TEUF artikel 83, stk. 1, der er omfattet af det danske retsforbehold. Danmark deltager således ikke i vedtagelsen af direktivforslaget, ligesom direktivet ikke vil være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

Forslaget har derfor hverken lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. Høring

Forslaget er sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Sø- og Handelsretten, Præsidenterne for byretterne, Advokatrådet, Amnesty International, Danske Advokater, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen af Offentlige

Anklagere, Handelshøjskolen i København (Juridisk Institut), Handelshøjskolen i Aarhus (Juridisk Institut), Institut for Menneskerettigheder, Kriminalpolitisk Forening (KRIM), Københavns Universitet, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Politiforbundet, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Aalborg Universitet (Juridisk Institut) og Aarhus Universitet (Juridisk Institut).

Høringsfristen er fastsat til den 4. april 2017.

8. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser fra de øvrige medlemsstater til selve forslaget.

9. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side er man positivt indstillet over for intentionerne om på EU-plan at styrke den strafferetlige bekæmpelse af hvidvask af penge.

10. Orientering af Folketingets udvalg

Grundnotatet sendes – ud over til Folketingets Europaudvalg – til Folketingets Retsudvalg.